

MANAŽMENT STAROSTLIVOSTI O NADANÝCH A TALENTOVANÝCH ŽIAKOV NA STREDNEJ ODBORNEJ ŠKOLE V NITRE S PRIHLIADNUTÍM NA VYUŽITIE VOĽNÉHO ČASU ŽIAKOV

MILADA DOŠEKOVÁ

ABSTRAKT

Voľný čas je vzácnou komoditou, s ktorou treba vedieť správne narábať. Cieľom našej práce bolo zistiť spôsob jeho využívania súčasnou mládežou. Pre zistenie skutočného stavu sme využili dotazník, ktorý sme následne vyhodnotili. Zistili sme, že súčasná mládež trávi dlhé hodiny za obrazovkou počítača, resp. návštevou zábavných podnikov, čo nepriaznivo vplýva na psychologický a emocionálny vývoj mladistvých.

ÚVOD

Problematika voľného času je v súčasnej dobe ostro sledovaná vedeckými kapacitami po celom svete, keďže práve voľný čas a jeho zmysluplné napĺňanie aktivitami v sebe skrýva do budúcnosti veľký potenciál pre dôležité formovanie osobnosti detí a mládeže.

Voľný čas, ktorý by mal byť priestorom na rozvoj a kultiváciu osobnosti, mal by vytvárať miesto na seba výchovu a sebarealizáciu človeka, v súlade s jeho individuálnymi potrebami a záujmami, pričom je neodmysliteľne spojený so životným štýlom. V značnej časti súčasnej mladej populácie sa trávenie voľného času stáva priestorom podmieňujúcim vznik rôznych nežiaducich sociálno-patologických javov.

Mladí ľudia v 21. storočí trávajú svoj voľný čas úplne inak, ako sme boli zvyknutí v 20. storočí, čo sa odráža najmä na zvýšenej kriminalite mladistvých a akumulácií rôznych závislostí, ktoré v konečnom dôsledku ničia nielen mladých ľudí, ale aj ich okolie a výrazne ohrozujú správne fungovanie spoločnosti.

Miesto prechádzkam po prírode, alebo vytvárania pevných pút priateľstva v rôznych záujmových krúžkoch sledujeme čoraz častejšie ako dávajú mladí ľudia prednosť popíjaniu v zábavných podnikoch, braniu omamných látok alebo napr. vysedávaniu pred obrazovkou osobného počítača.

Preto ak spoločnosť zabezpečí kvalitné využívanie voľného času detí a mládeže, urýchli tým rozvoj všeobecných a špecifických schopností mladej generácie a potlačí tým rozvoj nežiaducich negatívnych sociálnych javov.

ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU TRÁVENIA VOĽNÉHO ČASU MLADÝCH ĽUDÍ

Pochopiť aktuálny stav a spôsoby trávenia voľného času mladých ľudí, sme sa rozhodli pomocou Úlohy 1 – Vytvorenie a analýza dotazníka, zameraného na túto problematiku.

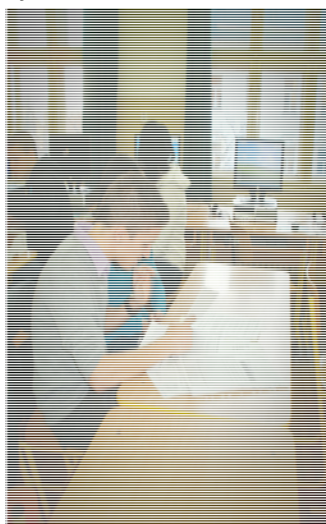
Úloha 1

Vytvorenie dotazníka zameraného na analýzu súčasného stavu trávenia voľného času mladými ľuďmi vo veku štrnásť až devätnásť rokov, realizovaného na reprezentatívnej vzorke 100 mladých respondentov. Cieľom nášho výskumu je dokázať hypotézu, že trávenie voľného čas a zmeny správania sa mladých ľudí spolu súvisia. Nasleduje spracovanie a interpretácia získaných poznatkov.

Riešenie

Hlavnou výskumnou metódou bola dotazníková metóda, ktorá je jednou z najfrekvencovanejších metód získavania relevantných informácií, pričom sme postupovali podľa Zákona č. 428/2002 Zb. O ochrane osobných údajov, v znení neskorších predpisov, vnútorných poriadkov škôl a iných právnych prepisov tak, aby sme zachovali úplnú anonymitu a absolútnu objektivitu daného výskumu. Vytvorili sme päť jednoduchých otázok, týkajúcich sa voľného času detí a mládeže, pričom sme zachovávali tieto podmienky:

- všetky odpovede na otázky sú anonymné, v súlade so zákonom č. 428/2002 o Ochrane osobných informácií v znení neskorších predpisov,
- údaje boli získané dobrovoľne, bez nátlaku a každý korešpondent vyplnil dotazník sám, bez cudzieho zásahu,
- získané údaje budú použité len na účely daného výskumu,
- dve otázky dávajú možnosť osobnej, individuálnej odpovede, pričom vulgárne odpovede, resp. odpovede, ktoré obsahujú rasovú, národnostnú alebo inú neznášanlivosť evidujeme.

Obrázok 1 Vyplňanie dotazníka študentom

Aby sme umožnili štatistickú analýzu nazbieraných údajov rozhodli sme sa pre sto respondentov z náhodne vybraných stredných škôl vo vekovom rozsahu 14 až 19 rokov.

Vypracovaný dotazník, pozostával z piatich otázok, (viď Príloha 1), pričom tri otázky ponúkali možnosť vlastnej odpovede. Dotazníky boli distribuované na Združenej strednej škole, Cintorínska 4, Nitra.

Vyplnené anketové lístky sme roztriedili podľa vekovej kategórie a následne vyhodnotili pomocou štatistických metód. Pre zrozumiteľnejšie vyhodnotenie nášho výskumu sme výsledky zoradili do tabuliek a vytvorili grafické znázornenie danej problematiky. Následne sme výsledky interpretovali. Aby sme získali predstavu o spôsobe trávenia voľného času rôznych vekových kategórií, snažili sme sa zachovať kontinuitu a objektivitu nášho výskumu, preto sme vybrali z každej vekovej skupiny približne rovnaký počet respondentov.

Štrnásť až pätnásťročných respondentov bolo 33, čo predstavuje 33% z celkových opýtaných, šesťnásť až sedemnásťročných bolo 34, čo je 34 % z celkového množstva odpovedí. 33 odpovedajúcich sa zaradilo do kategórie osemnásť, až devätnásťročných, čo predstavuje 33% z celkového množstva 100 opýtaných, pričom evidujeme prevládanie ženskej populácie (priemerne 53 % odpovedajúcich z príslušnej skupiny).

Odpovede pre jednotlivé otázky v dotazníku sme analyzovali a spracovali pomocou štatistických metód. Pre lepšie pochopenie sme získané výsledky premietli do sústavy viacerých grafov, ktoré uvádzame v prílohách. Vzájomné porovnanie jednotlivých grafov nám dopomohlo k záveru, že prekvapivo sa tráveniu voľného času zdravými činnosťami, ako sú potulky po prírode, hranie sa vonku s priateľmi a športovaním venuje až tretina opýtaných mladých ľudí.

Ako ďalej môžeme zo spomínaných grafov vidieť, prudko stúpa využívanie počítačovej techniky vo voľnom čase mládeže, najmä u mužskej časti mladej populácie.

Pri komparácii jednotlivých vekových kategórií zistíme zaujímavý jav, okrem stúpajúcej tendencie využívania voľného času pri počítačovej obrazovke, dosť veľa mladých ľudí navštevuje zábavné podniky, kde často končia pod vplyvom návykových látok alebo alkoholických nápojov.

SR / rok:		2007	2008	2009	2010	2011	
Počet známych osôb, voči ktorým bolo trestné stíhanie skončené z toho obžalovaných osôb	st.	51 579	51 029	53 413	53 557	52 010	
	obž.	29 926	30 070	32 266	30 920	30 452	
Počet spáchaných trestných činov (prečinov, zločinov) pre ukončené trestné stíhanie známych osôb	st.	61 548	60 620	62 533	63 771	62 178	
Skladba stíhaných a obžalovaných osôb:	muži	st.	44 896	44 071	45 898	46 080	44 221
	ženy	st.	6 683	6 958	7 515	7 477	7 789
	mládkstvi	st.	4 536	4 683	4 286	2 730	3 934
	cudzinci	st.	1 467	1 140	1 161	1 059	1 111
	osoby, ktoré tr. čin spáchali pod vplyvom alkoholu	st.	5 362	5 238	5 228	4 258	3 673
	osoby, ktoré tr. čin spáchali pod vplyvom inej návyk. látky	st.	263	283	356	548	532
	Recidivisti celkom	obž.	12 213	12 189	13 495	11 932	10 853
	z toho: obzvlášť nebezpeční	obž.	31	32	21	15	9
Trestné stíhanie	podmienečne zastavené prokurátorom		5 165	4 452	4 241	4 277	4 176
	podmienečne zastavené súdom		339	281	311	189	224
Rozhodnutie prokuratúry o schválení zmiery		1 130	971	1 010	991	1 116	
Skončené na prokuratúre podaním návrhu na dohodu o vine a treste		5 328	6 039	7 100	7 619	8 012	
Počet oznámení o odsúdení osôb podľa evidencie prokuratúry (stav k 1.1.2.)		22 063	23 004	24 160	23 546	25 271	

Obrázok 2 Štruktúra kriminality a osôb stíhaných a obžalovaných pre trestné činy v Slovenskej republike v rokoch 2007 – 2011

Zdroj: Generálna prokuratúra SR

Podľa výsledkov našej ankety, už 16 % dievčat a 13 % chlapcov vo veku od 14 do 15 rokov navštevuje tieto zariadenia. Pričom mládež vo veku 16 až 17 rokov priznala, že tieto podniky navštevuje až 22 %

dievčat a 25 % chlapcov, čo je približne na rovnakej úrovni ako veková kategória 18 a 19 ročných respondentov, kde výsledky hovoria o približne 23 % dievčat a 25% chlapcov, ktorí pravidelne navštevujú tieto zábavné podniky.

Ak sa pozrieme na stúpajúcu kriminalitu mladých ľudí (viď Obrázok 2), ktorí často násilné a trestné činy konajú často pod vplyvom omamných látok, môžeme potvrdiť, že trávenie voľného času v týchto zariadeniach len zvyšuje riziko páchania takýchto činov.

Mnohí odborníci sa pozastavujú nad týmto problémom, napr. Dudová tvrdí, že *„Spoločnosť sa musela vysporiadať s novým problémom závislosti , ako napr. závislosti od alkoholu u mladistvých, závislosti od hrania hracích automatov, závislosti od nikotínu – mnoho mladých ľudí začína fajčiť už vo veku 13 rokov,,.*

Pri vyhodnotení otázky č. 4 nášho dotazníka, v ktorej sme sa pýtali na frekvenciu práce na počítači, sme sa dopracovali k nasledujúcim výsledkom. Pozorovali sme, najmä u najmladšej skupiny respondentov, t. j. 14 až 15 ročných zvýšený nárast hodín, ktoré trávili pri obrazovke počítača. Takmer 33,33 % dievčat z tejto skupiny trávi vo svojom voľnom čase pri počítači viac ako 20 hodín týždenne, maximálne však 4 hodiny denne pri počítači, u chlapcov 26,67 % z opýtaných strávi viac ako 6 hodín denne s počítačom.

Tento trend evidujeme aj u starších respondentov, pričom chlapci vo všeobecnosti trávajú dlhší čas pred obrazovkou počítača ako dievčatá.

Zaujímavým ukazovateľom je aj forma využívania počítačovej techniky, vo vekovej kategórii 16 – 17 rokov. Poukazuje na zvýšenú mieru vplyvu sociálnych sietí na myslenie mladého človeka, keď až 27,78 % dievčat a 25 % chlapcov uviedlo, že svoj čas strávený za počítačom využívajú práve takouto formou.

Relatívne príjemnou správou je, že vysokej pozornosti sa teší aj dopĺňanie si vedomostí prostredníctvom štúdia ako uviedlo 16,67 % opýtaných dievčat a 12,50 % chlapcov, alebo štúdia cudzích jazykov (11,11% dievčat a 6,25% chlapcov).

Ak tieto namerané údaje porovnáme s frekvenciou práce na počítači, kde sme zistili, že až 31,25 % mužskej populácie vo veku 16 až 17 rokov trávi viac ako 6 hodín denne za obrazovkou počítača, čo je dosť vysoké číslo a 27,78 % ženskej populácie v tomto vekovom rozhraní trávi max. 20 hodín týždenne, pričom minimálne 4 hodiny denne pri počítači, môžeme konštatovať, že sa jedná o vcelku pozitívny vplyv.

Avšak nie je zdravé z fyzického ani psychologického hľadiska neustále sa venovať len počítaču. Čerstvý vzduch a pohyb v prírode sú omnoho osožnejšie pre zdravý vývin jedinca, ale v tejto vekovej kategórii sa takémuto tráveniu voľného času venuje len necelých 18 % respondentov.

Forma využívania počítačovej techniky vo vekovej kategórii 17 – 18 rokov nie je výnimkou, aj tu zaznamenávame zvýšené percento používania sociálnych sietí, a to 35,29 % u dievčat a 31,25 % chlapcov klikne na stránku Facebooku vo svojom osobnom voľne.

Chatovaniu sa venuje až 25,53 % dievčat a 18,75 % chlapcov. Neuvedomujú si, že sa uberajú o základný ľudský kontakt človeka s človekom. Mnohokrát sa za „avatarom“ (internetovým zástupcom človeka), skrýva niekto iný, ako sa predstavuje.

Mladí ľudia sú vystavení mnohým nebezpečenstvám, ktoré môže viesť až k tragickým udalostiam, najmä ak väčšinu svojho života prežívajú virtuálne a strácajú kontakt s realitou všedného dňa.

ZÁVER

Spôsob, akým mladí ľudia využívajú svoje osobné voľno sa radikálne zmenil príchodom 21. storočia, náš výskum je toho len dôkazom, Komparáciou jednotlivých vekových kategórií a ich spôsobov trávenia voľného času sme získali zaujímavé výsledky, ktoré sme odprezentovali v práci.

Mladšia generácia, v našom prípade žiaci vo veku 14 až 15 rokov, viac inklinujú k počítačovým hrám (33,33 % chlapcov a 27,78% dievčat trávia za počítačovou obrazovkou svoj voľný čas, pričom až 33,33% chlapcov a 16,67 % dievčat sa hrá online hry) a k chatovaniu s priateľmi (27,78% dievčat a 26,67% chlapcov). Alarmujúci je počet chlapcov v tomto veku, ktorí trávia viac ako 6 hodín denne za počítačom (v našom prípade 33,33%), čo môže viesť až k patologickým zmenám správania sa (Zvěřinová, 2012).

„Mnohí zahraniční odborníci varujú pred tvorbou nových závislostí od internetu a internetových aplikácií, ktoré sa stávajú hrozbou pre čoraz väčší okruh mladých ľudí. Môžu viesť dokonca až k patologickým stavom, pri ktorých hrozí vážne poškodenie zdravia, až smrť“, (Grohol, 2012).

Žiaci vo vekovom rozhraní 16 - 17 rokov zase preferujú okrem spomínanej výpočtovej techniky aj návštevu zábavných podnikov (22,22 % dievčat, 25,00% chlapcov), kde sa často dostávajú do styku s alkoholom a omamnými látkami, vekovo starší 18 - 19 roční tiež uprednostňujú takúto zábavu (23,53% dievčat, 25,00% chlapcov) pred nejakou zmyslupnejšou činnosťou.

V našom výskume sme došli k názoru, že dnešná mládež je čoraz závislejšia na modernom informačnom médiu – internete. Neuvedomuje si však, že na ňu číhajú mnohé nástrahy, ako napr. cyberšikana, krádež dát a ich následné zneužité, a iné, alebo hrozba tvorby závislostí, či už od jednotlivých aplikácií alebo samotného používania PC.

Na záver môžeme zhrnúť, že väčšina dnešnej mládeže trávi svoj voľný čas dosť nerozvážnym spôsobom, najmä prezeraním internetových stránok a návštevou zábavných podnikov. V takýchto prípadoch veľa záleží na rodinnom a sociálnom zázemí, ale aj na postojoch okolia a pedagógoch v školách.

Musíme sa pokúsiť nájsť nejaký spôsob, aby dnešná mládež pochopila, že svojim chovaním ubližuje len sama sebe a svojim blízkym a musia preto pochopiť, že tráviť svoj čas len nezmyselnými činnosťami im neprinesie žiadny úžitok do života. Voľný čas je veľmi vzácna komodita, s ktorou treba zachádzať šetrne a využiť k svojmu vlastnému prospechu.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2012. Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2011[online], Dostupné na internete: <http://www.genpro.gov.sk/statistiky-12c1.html> , citované dňa: 24.6.2013

GROHOL, J. 2012. Internet Adiction Guide [online], In PSYCHCENTRAL.com, Dostupné na internete: <http://psychcentral.com/netaddiction/>, citované dňa 24. 6. 2013

Zákon č. 428/2002 Zb. o Ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov

ZVĚŘINOVÁ, J. a kol. 2012. Hraní počítačových her u adolescentů ve vztahu k jejich tvořivosti. In Psychológia a patopsychológia dieťaťa, vol. 46, no.2 pp. 95-112. ISSN 0555-5574

ADRESA AUTORA

Ing. Milada Došeková, PhD.
Stredná odborná škola
Cintorínska 4
945 01 Nitra
mdosekova@centrum.sk